

Berntsen bryter sitt løfte om KFK-system

Miljøvernminister Thorbjørn Berntsen bryter sitt ozonløfte fra desember i fjor. Da sa han at det skulle etableres et landsomfattende system for innsamling av hvitevarer innen utgangen av dette året. Det kommer ikke til å skje.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

«Vår intensjon er å få etablert et landsomfattende retursystem for slike hvitevarer, og dette arbeidet vil nå bli gjennomført i løpet av 1993,» sa Berntsen i Stortinget i desember i fjor. Anledningen var debatten om stortingsmeldingen om avfall.

Berntsens løfte var et svar på saksordfører John G. Bernanders (H) uttalelse om at «Vi (komiteen) ber Regjeringen iverksette et nasjonalt innsamlingssystem for hvitevarer, for gjenvinning av de ozonnedbrytende KFK-gasser i kjølekretser og isolasjon.»

Statens forurensningstilsyn (SFT) har satt ned et utvalg bestående av myndighetspersoner og bransjefolk, som skal arbeide med dette. Men ansvarlig saksbehandler i SFT, Bjørn Granerud, sier at «forvaltningen henger etter» i forhold til Berntsens løfte. Han kan ikke opplyse om når et innsamlingssystem vil settes i verk. Granerud vil heller ikke si noe om hvilke modeller som utredes.

37 kroner

I dag er det bare i Stavangerområdet at det finnes et innsamlingssystem. Rogalandsforskning har regnet ut at fram til år 2010 kan det samles inn 1400 tonn KFK fra kuldemøbler i husholdningene i Norge. Til sammenligning ligger den årlige importen nå på omlag 200 tonn KFK. Et høyt ambisjonsnivå på innsamlingen vil koste 65 millioner kroner i året, noe som tilsvarer 37 kroner i økt renovasjonsavgift per husstand.

Dette gjelder bare kuldemøbler som blir kassert i framtiden. SFT regner med at det meget grovt regnet allerede ligger én million kjøleskap og

frysere på norske fyllplasser. Selv om mye av KFK-gassen allerede har lekket ut, vil det fortsatt være en betydelig mengde igjen. SFT har ingen planer om å samle inn dette. Men Bjørn Granerud i SFT sier at det er mulig å gjøre det der kuldemøblene er sortert ut.

Tvil om haloner

Brannsløkningsmiddelet halongass er en enda mer aggressiv ozondreper enn KFK. Det finnes i dag i underkant av 1000 tonn halon-gass i bruk i Norge. Deter usikkert hvor mye av dette som vil bli samlet inn slik at det ikke bryter ned ozonlaget.

I dag er det plikt å levere brukt halon tilbake til leverandøren, importøren eller godkjent mottak for spesialavfall. Her skal det lagres inntil det er etablert et

sentralt mottaksapparat. Men det er ingen pant på halon, slik som på KFK-gass. Det er dermed usikkert hvor mange brukere av halon som tar bryet med å frakte den brukte gassen tilbake til leverandøren. Alternativet er å slippe det ut til atmosfæren.

SFT arbeider nå med å utarbeide avtaler om et sentralt mottak for brukt halon, men det er usikkert når det vil være på plass. Det sentrale mottaket vil enten sørge for destruksjon av halon-gassen, eller levere det videre til etterfylling. Det er usikkert hvor stort behovet vil være for etterfylling, fordi det etter 1995 bare vil være tillatt med etterfylling forsåkalte essensiell bruk. Hvis etterfylling kommer til å foregå i stor skala, kan det bli et stort miljøproblem, fordi det lekker hele tiden en viss mengde halon fra brannsløkningsanleggene.

Haloner brukes stort sett i større brannsløkningsanlegg. Fra 1. januar er det forbudt å importere ny halon, og innen 2000 skal alle brannsløkningsanlegg med halon tas ut av bruk. Etterfylling er forbudt etter 1. januar 1995, altså bortsett fra såkalt nødvendig bruk.

Hva Berntsen sa

«Vår intensjon er å få etablert et landsomfattende retursystem for slike hvitevarer, og dette arbeidet vil nå bli gjennomført i løpet av 1993.»

Miljøfiendlig veisektor

side 3

GEF må løsrives fra Verdensbanken

side 4

Returprosjektet i fare

side 5

Øresund-prosjektet kan havarere

side 6

Veikutt uten betydning

side 7

Natur&Miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Redaksjonsekretær: Ole P. Pedersen
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 0803.50.94602

Telefon: 22 71 55 20
Telefax: 22 71 56 40
Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Produksjon: Oslo Grafiske as.
100% resirkulert papir.

Slapp ozon-innsats

De omfattende forhandlingene om ozonødeleggende stoffer er et lysende eksempel på hva det internasjonale samfunnet er i stand til å få til i sine beste stunder. Men den internasjonale suksessen gjør at forventningene til nasjonal innsats blir desto større.

I en serie artikler de siste ukene har N&M Bulletin avdekket flere graverende svakheter ved Norges innsats for å redde ozonlaget. For et år siden ba Stortinget om at det skulle etableres et innsamlingsystem for KFK i hvitevarer. Konklusjonen når 1993 går mot slutten, er at miljøforvaltningen ikke har gjort jobben sin. I tillegg til at Berntsen ikke overholder sitt eget løfte om å etablere et slikt innsamlingsystem, spøker det for det såkalte Returprosjektet, som er kuldebransjens forsøk på å håndtere innsamling og gjenvinning av KFK på en forsvarlig måte. Resultatet er at mesteparten av de 1700 tonnene KFK som i dag finnes i norske kuldeanlegg kommer til å lekke ut i atmosfæren. Det tilsvarer mer enn åtte ganger så mye som den årlige norske importen av KFK. Kostnadene ved en innsamlingsordning for KFK i hvitevarer er anslått til skarve 65 millioner kroner i året, dersom man legger opp til et høyt ambisjonsnivå. Det tilsvarer omlag en kilometer av den planlagte E18 i Vestfold. I tillegg kunne man spare den summen som SFT i dag betaler bilpressingsfirmaer for å skvise KFK rett ut i atmosfæren.

Forhandlingene om ozonødeleggende stoffer har forbauset mange erfarne observatører fordi prosessen har kommet svært langt på svært kort tid. Ved siden av at industrilandene har hatt åpenbare egeninteresser i saken, har en av årsakene til suksessen vært at man i stor grad har kunnet basere seg på rent tekniske løsninger. Et viktig moment som har kommet fram i etterkant av prosessen har vært at de seriøse aktørene i det industriskjemiske markedet har kommet økonomisk styrket ut. Dette er en erfaring som norske myndigheter bør kunne høste av. En aktiv og ambisiøs politikk på området vil kunne gi økonomiske gevinster for både myndigheter og næringsliv.

Den internasjonale prosessen har gitt grunn til håp og tro på at det nytter å kjempe i mot en skremmende utvikling. Norske myndigheters oppfølging på hjemmebane har så langt vært kritikkverdig, både når det gjelder praktiske konsekvenser og ikke minst når det gjelder den pedagogiske siden av denne saken. Folks tro på at det nytter må nødvendigvis bli svekket når regjeringen ikke en gang greier å etablere et forholdsvis beskjedent innsamlingsystem.

Gunnar Bolstad

"Julegleder"?

PROFIL

Karen Johanne Baalsrud

Lillejulaften ifjor var en hektisk dag. Men jeg rakk heldigvis innom blomsterforretning og fikk sikret meg to julegleder til å spe på julestemningen hjemme hos mann og barn. (Ingen andre kjøper blomster til meg...)

Butikken kunne jo vært utsolgt, eller det kunne stått igjen noen få pistrete blomster med brukne greiner, eller de kunne vært nesten avblomstret, men jeg var heldig. To fine juleaktige, julerøde julegleder ble med hjem og fikk stå på hvert sitt bord i stua. Blomster har det bra der, vedfyring gir kjølige netter. Jeg vannet og stelte. Blomstene stod like fine til over nyttår. Da juletreet litt seinere ble til peisved og engler og nisser forsvant ned i eskene sine igjen, hadde jeg fortsatt to pletter med blomstrende julegleder stående.

De blomstret og blomstret. Og blomstret. Og da det begynte å nærme seg påske, snek det seg fram en fryktelig mistanke i meg. Var dette *virkelige* julegleder? Eller var de av et nytt slag, genmanipulerte, uten aldriingsgener, og hadde tenkt å stå der nesten til evig tid?

Da H.C. Andersens fattige prins sendte keiserens datter en rose som duftet så søtt at man glemte alle sine sorger og bekymringer, sa hun: «Fy, den er ikke kunstig, den er virkelig!» Og da han sendte en nattergal, som sang som om alle deilige melodier satt i dens strupe, sa hun: «La den bare fly, den er jo ingen spilledåse!» Men da prinsessen oppdaget at den forkledte svinedrengen var en *virkelig* prins, og gråt og ba og ville ha ham, sa han: «Jeg har kommet til å forakte deg! Nå kan du ha det så godt!»

Miljøverndepartementet skal nå vurdere om genmanipulerte julegleder er etisk forsvarlig, samfunnsnyttig og i pakt med bærekraftig utvikling. På Norges landbrukskole er

det noen som vil ta fra julegledens naturlige aldriingsprosess ved å bytte ut genet for aldriingshormon med et bakvendt antisens-gen. Det har de fått fra et gresskar i California.

Det argumenteres med at forbrukeren skal få et bedre produkt og at norske gartnere skal kunne eksportere julegleder til Europa. Det skal også bli miljøgevinst, fordi en kan droppe sprøyting med sølvthiosulfat. (Det var nok denne gifta som gjorde mine julegleder til påskegleder). Undre meg på om det brukes andre sprøytemidler? Jeg begynner sant og si å bli nysgjerrig på hvor miljøvennlig norsk pottaplanteproduksjon er. Kanskje burde vi begynne å rydde vinduskarmene våre?

Etisk forsvarlig, samfunnsnyttig, bærekraftig utvikling, ja da, vi er glad for den gode hensikten. Er julegledersamfunnsnyttige? Er de i så fall mest samfunnsnyttige om de visner fort, så kan man selge flere, eller om de holder seg uendelig og kan glede folk nesten like lenge som kunstige blomster?

Det stunder mot jul igjen. Jeg vet ikke ennå hva jeg gjør lille julaften, trolig har heller ikke i år noen andre forært meg juleblomster på det tidspunkt. Haster jeg på ny innom en blomsterforretning? Våger jeg meg på julegleder? Kjøper jeg heller noen julestjerner eller asaleaer, som jeg ennå ikke forbinder med ny teknologi og samfunnsnytte?

Men jeg har også en retrettløsning: Friske einerkvister med grønne og blå bær på, rett fra skauen, i gammeldagse leirkrukker, pyntet med små røde silkesløyfer. Det skal bli julestemning, det!

Karen Johanne Baalsrud er veterinær, medlem av genteknologinemda og tidligere nestleder i Naturvernforbundet.

Veisektoren tar minst miljøhensyn

– Veisektoren er den sektoren som er minst opptatt av miljøhensyn. Vi oppfatter at Samferdselsdepartementet har et atskillig lavere ambisjonsnivå enn andre myndigheter når det gjelder konsekvensutredninger av inngrep, sier direktør Karl Baadsvik ved Norsk institutt for naturforskning (NINA).

N&M Bulletin
Ragnhild Sved

– Vi har drevet med konsekvensutredning i forskjellige sammenhenger, som vassdragsutbygging og oljevirksomhet, og her har de berørte forvaltningsmyndigheter utviklet rutiner som sikrer at miljøinteressene blir vurdert og ivaretatt underveis. På veisiden er det helt annerledes, sier Baadsvik.

– Ofte opplever vi at oppga-

ven ikke er å vurdere konsekvensene av ulike trasévalg, men at traseen allerede er bestemt. Så skal vi beskrive virkningene av dette valget, sier han.

Skaffer seg miljøalibi

Baadsvik har også ofte følelsen av at veimyndighetene gjennom konsekvensutredningen ofte er ute etter å skaffe seg et «miljøalibi».

– Lista legges gjerne så lavt som overhodet mulig, åpenbart av økonomiske grunner. Dermed blir resultatet ofte at utredningen ikke kan forsvares faglig, sammenliknet med for eksempel utredninger vedrørende vassdragsreguleringer.

Når veimyndighetene ligger etter på konsekvensutredninger, kan det ha sammenheng med at dette er et relativt nytt krav til denne sektoren, mener Baadsvik.

– Det tar lang tid å innarbeide positive holdninger til det å ta miljøhensyn. For eksempel har vassdragsutbyggerne hatt oppmerksomheten rettet mot seg i lang tid, og har utviklet en positiv praksis. Også innen

oljevirksomheten og landbruk begynner miljøhensyn å få gjennomslag, sier Baadsvik.

Det må snarest mulig utarbeides retningslinjer for de naturfaglige undersøkelsene i forbindelse med veianlegg, mener han.

Naturfaglige hensyn

– Samfunnet bør ikke behøve å bruke like lang tid på å innarbeide miljøhensyn på veisektoren som man har brukt på andre felter. Det er tross alt mye erfaringsmateriale å bygge på, sier Baadsvik. I en rapport NINA har laget for Statens

Naturforvaltningsråd heter det at utredningene bør inneholde vurderinger av både anleggs- og driftsfasen og at avbøtende tiltak må diskuteres.

Det påpekes at viktige og sårbare naturområder kan gå tapt også ved små veianlegg som ikke utløser krav om konsekvensanalyse. Derfor er det avgjørende at naturfaglige hensyn blir tatt ved alle veianlegg, uansett størrelse. Det bør dessuten kreves konsekvensanalyse for små anlegg når det er mistanke om at anlegget vil berøre verdifulle naturområder, heter det i NINA-rapporten.

– Utbygging er en stor trussel mot naturen

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

– Kyststamveien har dramatisk redusert verdien av norsk natur. Det sier overingeniør Erik Stabell ved Direktoratet for Naturforvaltning. Han støtter Baadsviks kritikk.

– En rekke samferdselspro-

sjekter bryter i stykker natur- og kulturlandskap. Kyststamveien er et godt eksempel på at miljø ikke er et premiss ved avgjørelse av veivalg.

– Omfanget av samferdselsutbygging i Norge er en stor trussel mot naturen. Det bygges flyplasser, veier og jernbaner parallelt, sier Stabell.

Veikutt betyr ikke noe - veiene bygges likevel

– En miljøseier, sa KrF om kuttet i veibevilgningene på 125 millioner kroner. Det var resultat av budsjettforliket mellom KrF og Ap. Men nå viser det seg at kuttet i veibevilgningene ikke har noen praktisk betydning.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Som en del av budsjettforliket mellom AP og KrF ble det vedtatt at disse veiprojektene skul-

le få mindre penger enn det regjeringen opprinnelig foreslo: Østfold grense til Vestby (minus 25 millioner kroner), Knatten - Vigernes (30 millioner kroner), Ekeberg-tunnelen (20 millioner kroner) og E18 gjennom Vestfold (50 millioner kroner).

Det største av disse prosjektene, E18 gjennom Vestfold, vil overhodet ikke bli berørt av bevilgningsreduksjonen. Her var det allerede bevilget penger til oppstart, slik at prosjektet går som planlagt, forteller underdirektør Terje

Vestli i Vegdirektoratet til N&M Bulletin. De andre prosjektene vil oppleve en ubetydelig forsinkelse. Det er snakk om svært store prosjekter, og de foreslåtte kuttene betyr dermed lite for den praktiske gjennomføringen.

Mer til NSB

KrFs miljøpolitiske talskvinne, Hilde Frafjord Johnson, sier til N&M Bulletin at KrF egentlig ønsket at kuttet på veisektoren skulle ramme ett prosjekt, slik at det fikk en større virkning. Men det fikk parti-

et ikke gjennomslag for i handelen med AP.

– Dette er likevel et skritt i riktig retning, sier Johnson.

Alle partiene som er representert i samferdselskomiteen har for øvrig merket seg at forslaget til samferdselsbudsjett for 1994 fraviker fra jernbaneplanen for 1994 til 1997 som ble vedtatt i vår. Komiteen signaliserer overfor regjeringen at det som tapes neste år i investeringer må tas igjen i de påfølgende årene.

GEF må løsrives fra Verdensbanken

Skal GEF bli den organisasjonen som miljø-, solidaritetsorganisasjonene og u-landene selv ønsker den skal være, så må den løsrives fra Verdensbanken.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Dette er blant de konklusjonene som ble trukket etter et nordisk GEF-seminar arrangert av ulike miljø-, og solidaritetsorganisasjoner.

Permanent fond

Bakgrunnen for seminaret var å samle argumentasjon og informasjon om det globale miljøfondet GEF (Global Environment Facility) før det

offisielle GEF-møtet i Colombia i desember. Her skal nemlig GEFs videre skjebne diskuteres, og det skal avgjøres hvordan GEF skal organiseres i framtiden.

GEF ble opprettet høsten 1990 for å finansiere kampen mot klimaendringer, biodiversitet, nedbryting av ozonlaget og ødeleggelsene av internasjonale vannressurser. Over 40 land har sluttet seg til fondet som bidragsytere, mens Verdensbanken har styrt fondets pengebruk i samarbeid med FN's miljøavdeling UNEP og utviklingsavdelingen UNDP. GEF ble startet som et 3-årig pilotprosjekt, men skal altså nå omstruktureres til en mer permanent organisasjon.

Miljøalibi

Noe av kritikken på seminaret gikk ut på at miljøproblemer

som sur nedbør og ørkenspredning ikke ligger under GEFs finansieringsordning. I tillegg er det stor skepsis blant de nordiske organisasjonene til at rundt 80 prosent av midlene i pilotfasen har gått til prosjekter der Verdensbanken allereide har vært tungt inne.

Dårlig planlegging

– Mange er redde for at dette betyr at Verdensbanken lar være å finansiere miljøtiltak og overlater til GEF å ta seg av tilleggskostnadene. På den måten kan GEF-midler bli brukt som miljøalibi for Verdensbank-prosjekter, forklarer Marit Nyborg fra Foreningen for Internasjonale Vann- og skogstudier (FIVAS), som var blant arrangørene av seminaret. Nyborg skal representere de norske miljøorganisasjonene

under GEF-møtet i Colombia, og vil før møtets start få anledning til å legge fram deres syn på saken.

Ifølge Marit Nyborg hersker det tvil om hvor mye godt GEF fører med seg. Hun er likevel av den oppfatning at fondets arbeid kan gjøres bedre – blant annet ved å planlegge prosjektene bedre og lytte til lokalt engasjement.

– Mange av GEFs prosjekter ble satt igang altfor raskt. Noe av grunnen til dette var nok et ønske om å vise sin eksistensberettigelse før Rio-konferansen og samtidig vise til konkrete prosjekter nå før pilotfasen tar slutt, sier Nyborg. Hun vil råde representantene for de norske myndigheter til å arbeide for at GEF får sin egen administrasjon uavhengig av Verdensbanken. Bare på den måten kan tilliten øke.

Matforsyning i fare

En fjerdedel av verdens planter og dyr er i fare for å bli utryddet i løpet av de neste tretti årene. Dette kan få alvorlige følger for verdens matforsyning, heter det i en ny rapport fra FN's matvareorganisasjon (FAO).

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Den globale matvareproduksjonen må øke med 60 prosent de neste 25 årene for å holde tritt med befolkningsveksten. Opprettholdelse av naturens mangfold er en forutsetning for å få det til, ifølge FAO.

– Biodiversitet er kilden til økonomisk sikkerhet og matvaresikkerhet, sier FAOs generalsekretær Edouard Saouma til Financial Times.

Men så mye som tre

fjerdedeler av den genetiske variasjonen i jordbruket er utryddet siden forrige århundreskifte, og verdens befolkning er dermed avhengig av stadig færre planteslag. Fire plantesorter - ris, mais, hvete og poteter - står for 50 prosent av kaloriinntaket.

Denne utviklingen innebærer at introduksjon av høytytende planteslag har erstattet en rik variasjon av arter i jordbruket. Den såkalte grønne revolusjonen, som blant annet FAO i sin tid støttet, får skylden for det.

Tropisk utryddelse

Dette tapet av biodiversitet fører til at vi har et mindre plantelager å ta av når nye arter skal tas i bruk eller utvikles. Hvis sjukdom utrydder en art, er det nødvendig for bonden å ha nye arter tilgjengelig for å

oppretholde produksjonen, skriver FAO.

Minst 50 prosent av alle kjente plante- og dyrearter finnes i den tropiske skogen. Men 15,4 millioner hektar av denne skogen blir ødelagt hvert år. FAO mener at bare ti prosent av tropeskoen forvaltes på en bærekraftig måte.

FAO kommer også med neslående tall om situasjonen for verdens fiskerier. Fiskeressurssene er nå under hardt press, først og fremst på grunn av den kommersielle flåten. Fangsten i 1992 sank for tredje år på rad, og var på 97 millioner tonn, mot 100 millioner tonn i 1989. Enda verre er tallene hvis vi bare ser på sjøfisket. I 1992 var fangsten 80 millioner tonn, mot 86 millioner tonn i 1989, ifølge FAO-rapporten.

Fransk press

Presset for nye franske atomprøvesprengninger øker. – Frankrike bør gjenoppta sine prøvesprengninger, sa forsvarsminister Francios Leotard på fransk radio nylig. Det er spesielt president Mitterand som står mot presset fra atomlobbyen (Information).

Lite ozon over Kina

Kinesiske forskere har oppdaget en klar fortykning av ozonlaget fra 1991 og fram til i dag. I følge avisen Guanming Ribao, viste målingene for de to siste årene bare 20 prosent ozon i forhold til tidligere gjennomsnitt. Forskere mener reduksjonen kan ha noe med vulkanutbruddet på Filippinene i fjor (AP).

- KFK-prosjekt kan bli alvorlig svekket

Kuldeentreprenørernes Landsforening (KELF) frykter at det såkalte Returprosjektet for KFK-gasser kan bli alvorlig svekket på grunn av et nytt forslag til KFK-forskrift fra SFT. Det vil i så fall stå i rak motsetning til et stortingsvedtak fra desember i fjor.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Under debatten om stortingsmeldingen om avfall i desember i fjor, uttalte saksordfører John G. Bernander (H) at «vi (ber) om at det opprettes en ozonbank for gjenbruk av gasser.»

En slik bank for KFK-gasser er opprettet, nemlig Returprosjektet. Dette er et samarbeidsprosjekt i kuldebransjen, der målet er å samle inn brukt KFK for å hindre utslipp til atmosfæren. Fra Returprosjektet går KFK-gassen enten til framtidig gjenbruk eller destruksjon.

Hvis Returprosjektet mister sin betydning, betyr det at mesteparten av de 1700 tonnene KFK som er i bruk i norske kuldeanlegg i dag vil forsvinne ut i atmosfæren. Det er nemlig beregnet at 15 til 20 prosent av KFK-gassen årlig lekker ut fra anleggene.

Returprosjektet er under sterkt press. For det første har storforbrukerne av KFK-gasser nå lansert en boikottkampanje. Forum for Kuldebrukere (FoKu) oppfordrer alle sine medlemmer til ikke å betale gebyret på 55 kroner per kilo

KFK når ny KFK kjøpes inn. Dette gebyret er grunnstenen i Returprosjektet, fordi det, i tillegg til å dekke kostnader, også gir en økonomisk motivasjon til å levere inn brukt KFK. Det er foreløpig usikkert hvordan det går med denne boikottkampanjen. Blant annet er det strid om tolkningen av et brev om saken fra Prisdirektoratet. Det er også usikkert hvordan avtalepartene i Returprosjektet som er forpliktet til å innkreve avgiften, vil reagere. KELF oppfordrer nå sine medlemmer til å nekte å selge KFK hvis brukerne ikke betaler miljøgebyret.

NKL boikotter

Blant brukerne som boikotter gebyret, finner vi Forbrukersamvirket (NKL), som paradoksalt nok har et samarbeid med Naturvernforbundet om

miljømerking av varer. Etter det N&M Bulletin erfarer, går NKL nå hardt ut overfor kuldeentreprenørene for å få kjøpt KFK uten å betale miljøgebyret.

En vel så stor trussel for Returprosjektet er forslag til ny KFK-forskrift fra SFT. I denne forskriften, som nå er ute til høring, oppheves leveringsplikten for KFK som kan gjenbrukes til etterfylling. Det innebærer at eierne av kuldeanlegg selv kan tappe og etterfylle KFK-gass, uten at Returprosjektet blandes inn.

Både Naturvernforbundet og KELF mener at forskriftsforslaget kan føre til at Returprosjektet dermed blir alvorlig svekket. KELF skriver i sin høringsuttalelse at forskriften innebærer at «SFT i praksis legaliserer utslipp av KFK til atmosfæren.»

Danskene vil gjenvinne halvparten av avfallet

Den danske regjering, med miljøvernminister Svend Auken i spissen, vil sannsynligvis rundt årsskiftet legge fram en avfallsplan som innebærer at alle kommunene fra 1996 må samle inn det organiske avfallet fra kommunene.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Målet er at Danmark innen år 2000 skal gjenvinne 50 prosent av alt avfall - mot ni prosent i 1985. Dette er et ambisiøst mål som krever drastiske tiltak.

Ulike metoder

Auken har gitt kommunene kniven på strupen og krever tiltak som resulterer i at "grønt" avfall fra husholdningene skal

sorteres ut og gå tilbake til jorden i form av kompost.

Kommunene kan selv bestemme hvilke løsninger de ønsker å ta i bruk for behandlingen av det organiske avfallet. Ulike former for etterbehandling diskuteres. For København del kan det bli aktuelt å etablere et biogassanlegg. De store kostnadene et biogassanlegg krever, gjør det imidlertid vanskelig for kommunen å finne de nødvendige økonomiske midlene. Det blir også vist til at Danmarks eneste biogassanlegg, anlegget i Helsingør som ble startet opp i 1991, har hatt store problemer.

Lav økning

For mindre kommuner og landkommuner er det mer aktuelt med små biogass fellesanlegg der matavfallet blir blandet med husdyrgjødsel.

Miljøverndepartementet hevder at uansett hvilken løsning kommunene velger, så skal ikke husholdningenes renovasjonsutgifter øke med mer enn 40 kroner i året i gjennomsnitt. Enkelte kommuner har liten tiltro til både det økonomiske regnestykket og miljøgevinsten ved en innsamling av organisk avfall. Det har også kommet kritikk på at kommunene vil få for kort tid til å gjennomføre et slikt vedtak.

Positive bønder

I tillegg til enkelte negative kommuner, er ikke søppelarbeidernes fagforeninger overlykkelige over et slikt politisk vedtak. De er redde for en konflikt mellom det å arbeide på akkord og en forventning om at de skal fungere som miljøvoktere og veilede husholdningene i hvordan avfallet skal sorte-

res. Bøndene, som vil motta komposten, er imidlertid positive. De stiller likevel en rekke krav, blant annet om innhold av kvelningsstoffer og fosfor, og at den må være fri for plastrester.

Flere fluer i et smekk

Auken er imidlertid klar i sin politiske målsetning, og ønsker med dette å slå flere fluer i et smekk: I tillegg til å nå målet om å gjenvinne 50 prosent av avfallet, lettes presset på forbrenningsanleggene og utslippet av CO₂ reduseres i og med at det å bruke avfall som brensel eller biogasskilde gir lavere CO₂-utslipp enn f.eks. kull og olje. Samtidig følger man opp intensjonen med den danske skattereformen der skatt på inntekt i prinsippet skal reduseres til fordel for økte miljøavgifter.

Hva er målet for NNV?

DEBATT

Ib Konstrup, Helios A/L

I Deres blad «Natur & Miljø Bulletin» ser vi til vår store forbauselse en annonse for Norsk Hydros fullgjødelse på nest siste side. Man må spørre seg: Hva er Norges Naturvernforbunds målsetting?

Det skrives lange artikler om hvor farlig ulike stoffer er for naturen, og Naturvernforbundet er bekymret for vår klode og all den forurensning som skjer i dag - og med rette.

Det virker derfor besynderlig når man tar inn annonser for et produkt som er et av de mest ødeleggende for jorden og jordbruket.

Det har vist seg ved dyreforsøk ved veterinærhøgskolen i Hannover at kunstgjødlet mat reduserer forplantningsevnen i høy grad. Nå har man selv fra skolemedisinens side mistanke om at kunstgjødlet mat er skyld i at forplantningsevnen hos mennesker går kraftig tilbake.

Takk for støtten!

 Felleskjøpet

DENTOR AS

LÅGAVEIEN 10
POSTBOKS 226, 3251 LARVIK
Telefon (034) 85 115 - 85 207
Telefax (034) 85 870
Bankgiro: 6278.05.14719

Mitsubishi Motors Co

MMC Norge AS et selskap i Motor Gruppen
Postboks 43 Rolvslika - 0516 Oslo
Kontor: Østre Akre vei 82
Telefon: (02) 65 14 20
Fax: (02) 64 95 99

Ny tvil om stadig dyrere Øresundsbru

Den omstridte forbindelsen over Øresund står i fare for å havare. En kraftig budsjettsprikk, avgjørelsen i den svenske vanndomstolen og politisk uenighet både i den svenske og danske regjeringen kan velte prosjektet. Men både den svenske og danske statsministeren er klare i sine uttalelser: Brua skal bygges!

N&M Bulletin
Knut Are Tvedt

Miljøbevegelsen i begge land har kjempet aktivt mot brua helt siden starten, og kaller den Nordens største miljøproblem.

I tillegg til at bygging av motorveier ikke er et riktig signal i 1990-åra, er det bekymring for dyrelivet i det sårbare og utsatte Øresund. Det viktigste problemet er likevel i hvilken grad prosjektet vil hindre vanntilførselen og dermed saltinnstrømmingen til Østersjøen, som er svært sårbar.

Budsjettsprikk

Prosjektet har derfor blitt møtt med skepsis i flere av Østersjølandene. Senest i forrige uke sto det et opprop i den svenske avisa Dagens Nyheter, der miljøbevegelsen i Estland, Latvia, Litauen, Polen,

Tyskland og Finland oppfordret Danmark og Sverige til å droppe hele Øresundsbrua.

Denne måneden ble det kjent at prisen på Øresundsforbindelsen har økt fra 16,8 mrd danske kroner til 19,7 mrd. Mesteparten av økningen tilhørte den danske delen av prosjektet. Ekstra pinlig ble denne økningen fordi danske myndigheter forsøkte å holde budsjettsprikken hemmelig. Det førte til skarp kritikk av trafikkminter Helge Mortensen - i Danmark gjerne kalt Helge Motorveisen.

I forrige uke la så det danske Radikale Venstre og det svenske Centerpartiet fram egne beregninger, som satte

Øresund-prosjektet

Øresundprosjektet ble vedtatt av det danske Folketinget og den svenske Riksdagen i 1991. Det innebærer en kombinert motorvei- og jernbane-forbindelse i senketunnel fra Amager ved Kastrup flyplass til en ny, kunstig øy i nærheten av Saltholm, og videre i lav- og høybro til svensk side sør for Malmö. Lengden av tunnelen og forholdet mellom lav- og høybro er fortsatt under utredning.

totalsummen til 24,5 mrd. Begge partiene er bromot-standere - og i tillegg sentrale regjeringspartier.

Vanndomstolen

Den svenske vanndomstolen sa 15. november et betinget ja til prosjektet under bestemte forutsetninger. Den viktigste var at vanngjennomstrømmingen til Østersjøen ikke måtte forminskes (kjent som null-løsningen). For å få dette til, mente domstolen at lengden på senketunnelen måtte forkortes og at anleggsarbeidet må følge bestemte prosedyrer for ikke å virvle opp for mye bunnslam.

Domstolens avgjørelse var en seier for tvilerne. Et kinkig punkt var at domstolens innvendinger stort sett dreide seg om forhold på dansk side, som den svenske domstolen ikke har noen myndighet over.

Domstolens avgjørelse har særlig ført til mobilisering av motstanden i Danmark. Lederen av Danmarks Naturfredningsforening, David Rehling, sier at det i praksis er umulig å oppfylle kravet om null-løsning i vanngjennomstrømmingen, og han stiller seg også tvilende til om det er mulig å begrense slamspredningen til fem prosent. Dette vil i så fall medføre sterkt økte kostnader, sier Rehling til Politiken.

Miljøseier - nederlag for Berntsen

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Mot Berntsens ønske har et flertall i Stortinget gått inn for å innføre grunnavgift på engangs-emballasje.

Den nye grunnavgiften på emballasje blir på 70 øre for hver enhet, men vil ikke gjelde for melkekartonger. Alle partiene, med unntak av Høyre og FrP, støttet forslaget. Regjerin-

gen hadde ikke lagt inn en slik grunnavgift i budsjettet for 1994, men Arbeiderpartiets egen stortingsgruppe gikk mot regjeringens ønske og sørget for et flertall.

Naturvernforbundet, Natur & Ungdom og klubben i Norges Nærings- og Nytelsearbeiderforbund (NNN) har lenge arbeidet for å få gjennomslag for en grunnavgift i tillegg til dagens emballasjeavgifter.

Fagsjef i Naturvernforbundet, Helene Bank, er glad for at stortingsflertallet i denne saken har trosset miljøvernministerens ønske og istedet fulgt miljøinteressene. - For Naturvernforbundet er dette en viktig seier. Å likestille engangs-emballasje med om-bruksemballasje, slik regjeringen gjorde, er et ekstremt uttrykk for en «bruk-og-kast»-mentalitet, mener Helene Bank.

Ny runde om atom-lager

Energi- og miljøkomiteen ville ikke akseptere Nærings- og Energidepartementets (NOE) hurtigbehandling.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Tidligere denne måneden la NOE fra forslaget om å bygge et kombinert lager og deponi for radioaktivt avfall i Himdalen gruver. NOE la opp til at saken skulle behandles i Stortinget i forbindelse med revidert statsbudsjett. Men da sa miljøkomiteen stopp.

- Det er uhørt å legge fram en så stor og viktig sak på den måten NOE gjorde dette, sier Ragnhild Queseth Haarstad (Sp), leder av energi- og miljøkomiteen til Natur&Miljø Bulletin.

Et flertall i komiteen vedtok å legge saken til side, for å vurderes på nytt i desember. Mindretallet ville sende saken tilbake til departementet.

Høyre kan være åpne for lager og ikke deponi i denne saken. Deponi betyr at avfallet ikke kan inspiseres. - Jeg ser klare ulemper ved Himdalen, og mener avfallet må kunne inspiseres, sier hun. Finstad er også skeptisk til at proposisjonen fra NOE ikke inneholder noe alternativ til Himdalen.

- Samme regler

Forurensningsloven må begynne å gjelde for en av Norges største kilder til forurensning: samferdselssektoren. Det krever landsstyret i Naturvernforbundet. Forskriftene må følge de anbefalte grenseverdiene fra SFT, og miljøambisjonen må legges høyt. De som er ansvarlige for veiene må også være ansvarlige for å begrense biltrafikken, mener landsstyret.

DEWA
N O R G E A / S
Nordisk Eneprodusent

Postboks 34
4140 Forsand
Tlf: 61 70 32 99
Fax: 51 70 32 74

AS PALS

TUSSA
Kraft

MED HJELP AV SOL OG VATN
PRODUSERER VI REIN ENERGI
TUSSA KRAFT AS - 6150 ØRSTA

NARVIK
INGENIØRHØGSKOLE

Takk for støtten!

 Stor-Oslo Lokaltrafikk as

For
Hverdagens
Miljøaksjonister

A-S SKAN-KONTROLL
Tlf: 22 17 40 50

HYDRO
ALUMINIUM
Profil

UNIL A-L
KOLONIALGROSSISTENES IMPORTSERVICE

 PETERSON
PACKTECH

BEDRIFTSØKONOMI
& REGNSKAP

NORSAS
A.S. NORSK SPESIALAVFALLSELSKAP

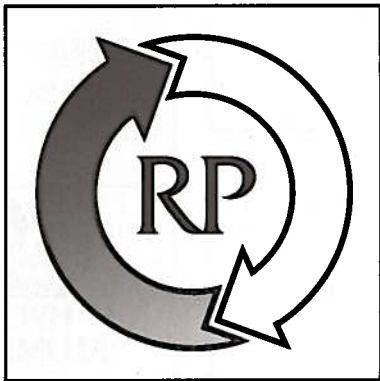
Lilleakerveien 31 0216 Oslo
Tlf: 22 73 08 40

 NORE OG UVDAL KOMMUNE
- Okokommunen i Numedal -

**Ettersendes ikke ved
varig adresseendring.**

Returadresse:
Natur & Miljø Bulletin
Boks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo

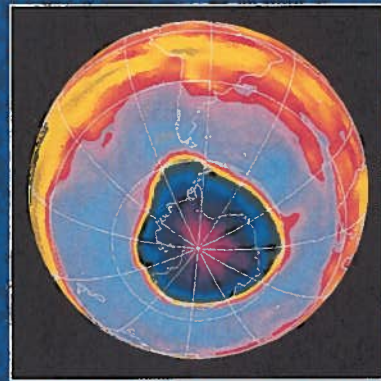
BEVAR OZONLAGET!

*Returprosjektet er et lands-
omfattende mottak av brukte
KFK-gasser for miljøsikker
gjenvinning og destruksjon.*

BEVAR OZONLAGET!

*Alle kommuner bør gjøre
som Stavanger kommune.
Inngå en avtale om gjenvinning
av KFK-gassene i isolasjonsskum
og kuldekreter fra kasserte
kjøle- og fryseskap.*

TEL: 51 80 17 10 Fax: 51 80 17 20

Wittusen & Jensen a.s
D I N K O N T O R P A R T N E R

**Vi ønsker alle våre
kunder en riktig god Jul
og et godt nytt år**

NORSKE KULDEENTREPRENØRER TAR MILJØANSVAR!

Kuldeanlegg og varmepumper er høyteknologi som krever kvalitetsbevisste kuldeentreprenørbedrifter med oppdaterte kunnskaper bl a innenfor håndtering av miljøfarlige kuldemedier.

Den kommende FRIVILLIGE GODKJENNINGS-ORDNINGEN FOR KULDEENTREPRENØRER I NORGE, som er utviklet i samarbeid med Miljøverndepartementet, vil bidra til å sikre dette.

Derfor vil vi oppfordre markedet fra 1994 til å benytte slike bedrifter ved leveranser, ombygginger, service og vedlikehold av kuldeanlegg og varmepumper!

TESO Tekniske Entreprenørers Samarbeidsorgan
Postboks 6815, St. Olavs plass, 0130 OSLO
Tlf 22 20 27 53 Fax 22 36 09 47